

't Ridderke NIEUWSFLASH

2026-4

DRIEMAANDELIJKS MEDEDELINGSBLAD VAN HOEMBKA

Donderdag 29 oktober 20 uur Dorpshuis Hombeek Lezing door Tamara Ingels Bruegel, de Vlaamse schilder

Bruegel, een naam van een kunstenaar én van een kunstenaarsdynastie! Over Pieter Bruegel de Oude, de stamvader, is bijzonder veel te vertellen. Hoe hij zijn naam en faam maakte, de thema's die hij belichtte en de technieken die hij beheerste. Hij was immers niet alleen schilder maar ook ontwerper van talloze prenten. Zijn erfenis bleef na zijn dood bewaard in een lange geschiedenis van schilders die kopieën maakten van zijn werk en zo zijn bekendheid verder uitdroegen. Tijdens de lezing ontdekken we hoogtepunten uit leven en werk van Bruegel en zijn nazaten.

**Toegang gratis
ook voor niet-leden**

Schilderij De dulle griet (Museum Fritz Mayer van den Bergh)

Onze volgende activiteiten

Donderdag 29 oktober: Lezing door Tamara Ingels "Bruegel, de Vlaamse schilder"

Zondag 8 november: Sinte Metteviering met dierenzegening en paardenommegang

Vrijdag 22 januari 2027: Jaarvergadering en nieuwjaarsreceptie

Donderdag 18 februari 2027: Lezing "De grote raad van Mechelen komt opnieuw tot leven"

Donderdag 1 april 2027: Daguitstap Brussel: Tour & Taxis en Muntschouwburg.

Zaterdag 1 mei 2027: Dauwtrappen

Van 5 tot 13 juni 2027: Hoembekareis "Betoverend Bordeaux" inschrijving afgesloten

Eind juni: 2027 Hombeek kermis met tentoonstelling "Alfred Ost"

Eind augustus 2027: Fietstocht

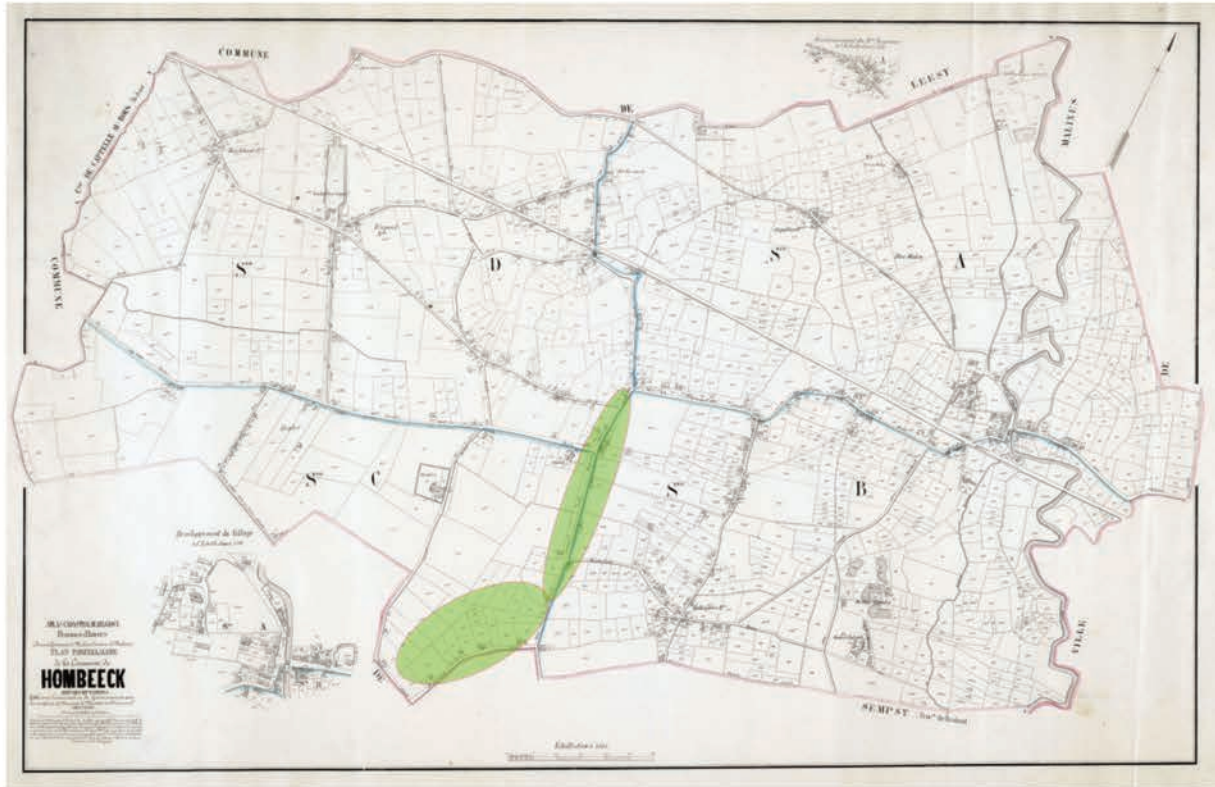
Najaar 2027: Jaarfeest, Lezingen, Sinte-Metteviering ...

Toponymie / Etymologie – 7

Onze woorden hebben een lange geschiedenis achter zich. Voortdurende aanpassingen en veranderende omstandigheden hebben voor velen onder ons ervoor gezorgd dat we helemaal niet meer weten waar ze vandaan komen.

Etymologie en toponymie zijn immers nauw verwant aan elkaar.

Diepmeuter/ Boterstraat

DIEPMEUTER

Beschreven als *'Bosch onder Smalbrabant, eigendom gedeeltelijk van de abdij Kortenberg, van de Heilige Geesttafel van St. Pieters te Mechelen, van de kerk van Hombeek, het klooster Bethanië en anderen. Op het einde van de 18e eeuw grotendeels gerooid.'*

KORTE HISTORIEK VAN HET GEBIED

- 1462: eerste vermelding als zijn *'bosch gekend als den diepmorter'*.
- 1467: een vermelding van de oppervlaktegrootte → 10 dachwand.
1 dagwand ≈ 0,36 ha (3600 m²) of de **oppervlakte land die één man in één dag kon bewerken** (ploegen, spitten, maaien)
- 1492: wederom een omschrijving van het bewerkte deel
→ *'half buender lants oft eusels gelegen in den Diepmoertere'*.
Een halve buender (oude oppervlaktemaat) ≈ 0.5 hectare.
Het werd gebruikt als weiland. Af te leiden uit 'lants oft eusels' dat zoveel betekent als *'plaats om ezels te laten grazen'*.
- 1627: opsplitsing in *'den achtersten Diepmeutere en den groeten Diepmeutere'* als bosrijk gebied met elk hun vermelding van grootte.
Achterste Diepmeuter ≈ 5½ dagwand in oppervlakte.
Grote Diepmeuter ≈ 6 dagwand in oppervlakte.

1631: een 3 dagwand groot deel, in de Diepmeuter gelegen, met naam 'Eesterbosch'.
De naam van dit kleinere deel is te verklaren uit het oud-Nederlands **ēstar / ēster / eester**, verwant met:

- **es** = akker op hogere, droge grond
- **ester** = verhoogd, droog stuk land, vaak oud cultuurland.

1670-1722: het gebied stond nu te boek als Heilige Gheestbosch, onder Smal-Brabant, genaamd den Diepmeuter.

Door menselijke activiteit werd deze zone in Hombeek (deel Smal-Brabant) – 1721 den Cleyngen Diepmeuter – van zijn houtachtige struikvegetatie ontdaan en ging het over naar de staat van landbouwgebied.

Door betere waterafvloeiing verkreeg men een groter en droger gebied dan voorheen dat als bos en een kleiner stuk weiland aanwezig was.

Moorter, meuter wijst op de moerassige staat van de bodem.

EXTRA TOELICHTING

Smal-Brabant of Op-Hombeek en Mechels-Hombeek

Het westelijk deel van het huidige Hombeek. Je situeert het als gebied ten westen van de huidige Humbeekseweg, Boterstraat, Heike en Schoorstraat. Hombeek was toen in bijna twee even grote delen verdeeld. Toen de Fransen hier alles bekeken waren ze verwonderd over tweemaal Hombeek op de kaart:

1 Département de la Dyle – Brabants-Hombeek

2 Département des deux Nèthes – Mechels-Hombeek

Zodoende lag de grens tussen Brabant en Antwerpen dwars door Hombeek.

Alles werd bijeen gekeerd bij het deel waar de kerk stond en Hombeek werd volledig Antwerps en in één klap qua oppervlakte bijna dubbel zo groot.

BOTERSTRAAT

Straat is voor iedereen al duidelijk als omschrijving van de weg naar of langs een benoemd deel van het dorp.

1695: uit het archief van de kerk van Hombeek wist pastoor Frans De Ridder (Corneille-François De Ridder officieel – pastoor te Hombeek → 1915-1938) specifieke info te halen rond de naam van de straat.
'*een elsbosken genaamd den boterpot*'.

1775: '*langs den Boterpot*' – *een perceel gelegen bij de Humbeeksche baan. Hier stond een kleine boerderij met herberg, geheeten den Boterpot*'.

De straat die ging van den Boterpot in de Humbeekse baan naar de Gaasbeekstraat (nu Gijsbeekstraat) en het Huis ten Halve.

De straat ontleende zijn naam aan die oude hoeve/herberg.

Sommige bronnen vermelden ook (**maar met het nodige voorbehoud hierbij**) dat bij de hoeve, den Boterpot, wellicht boter door de straat of plaats werd verhandeld, aangevoerd of gebracht van/naar de marktplaats richting Zeypstraet (nu Zepstraat) en Banckstraete (nu Bankstraat) of naar enkele andere boerderijen.

(Vergeeten) Gereedschap - 8

Borstels

In het Hombeeks dialect zijn het 'beustels'. Wie in Nederland dit gereedschap nodig heeft vraagt best naar een 'kwast'. De oeroude grotschilderingen zullen naast het gebruik van vingers om kleur op een wand aan te brengen wellicht ook al de eerste primitieve vormen van een borstel als basiswerktuig gehad hebben. In de middeleeuwen gebruikte men veelal veren om verf aan te brengen. Dit was zeker niet de meest ideale borstel. Men schakelde geleidelijk over op dierlijk haar.

Varkenshaar genoot de voorkeur omwille van zijn natuurlijke veerkracht.

Paardenhaar, afkomstig van de paardenstaart, was ook wel in gebruik. Dit haar is zacht maar niet zo veerkrachtig.

Runderhaar is vergelijkbaar met paardenhaar maar iets grover en vond enkel zijn toepassingen in speciale borstels.

Dassenhaar is een zachte en veerkrachtige haarsoort die vooral voor penselen in gebruik was/is.

Hennep is een goedkope plantaardige vezel en dient hoofdzakelijk als aanvaardbare middenkwaliteitsborstels.

In onze huidige tijd zijn de haren vervangen door synthetische vezels.

Platte borstel (model zoals hierboven volgens de ploftekening voorgesteld)

Afmeting haren → 12 tot 100 mm breed.

Doel → verwerken van verf, vernis ...

Ronde borstel

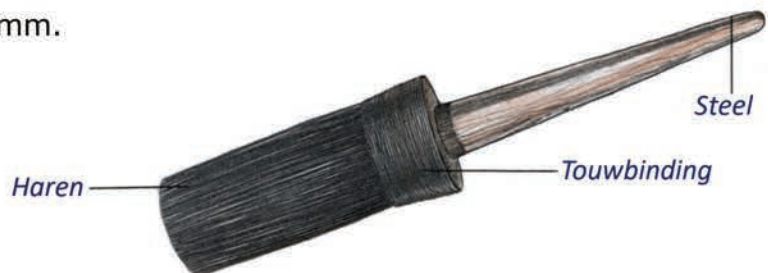
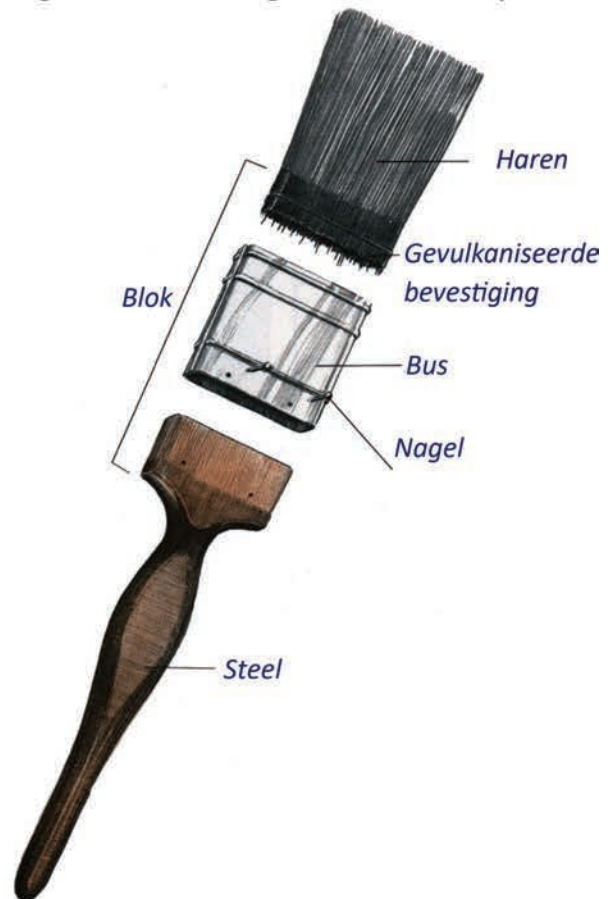
Afmeting haren → Ø15 tot 100 mm.

Doel → verwerken van verf, vernis ...

Deze borstel is voor een deel verdrongen door de platte borstel.

De met touw gebonden borstel komt nog weinig voor.

De borstel met metalen ring – de ringborstel/busborstel – waarbij de haren in een metalen bus zijn geperst en vastgekit is wel nog in gebruik.

Rechampir borstel

Ook wel 'besnikwast' of 'vulpenseel' genoemd, is een ronde borstel met een karakteristieke puntige vorm.

Haarlengte → 15 tot 25 mm.

Doel → speciaal ontworpen voor precisiewerk zoals het "besnijden" van randen en hoeken langs bijvoorbeeld het glas van ramen.

Muurverfborstel

Ook wel 'blokwitter' genoemd.

Afmeting haren → 100 tot 200 mm breed.

Doel → schilderen van grote oppervlakten.

Afweekborstel

Haarlengte → tot 150 mm.

Doel → losweken van oude verf, behang ...

Deze speciale afweekborstel is tegenwoordig niet meer aanwezig in het assortiment van het normale schildersgereedschap.

Oude, half versleten muurverfborstels werden vroeger de vervanger voor dit type borstel.

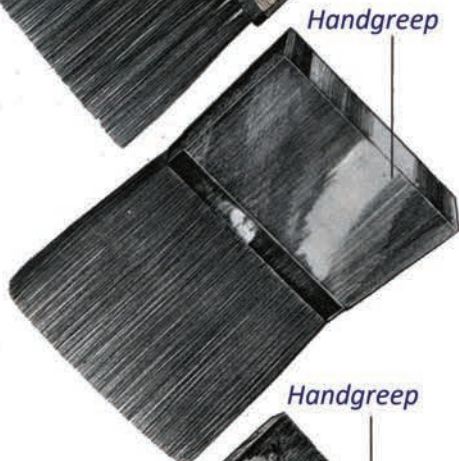
Anno 2026 gebruiken we de verfabrander of het heteluchtpistool en het afstoomapparaat om oude verflagen en behang van muren te verwijderen.

Stofborstel

Afmeting haren → 90 tot 100 mm breed.
Doel → schoonborstelen voor het schilderen.

De lange zachte haren verwijderen de kleinste stofdeeltjes van het te schilderen oppervlak.

Spalter

Afmeting haren → 25 tot 100 mm breed.
Doel → imitatie-houtstructuur in laklagen aanbrengen.

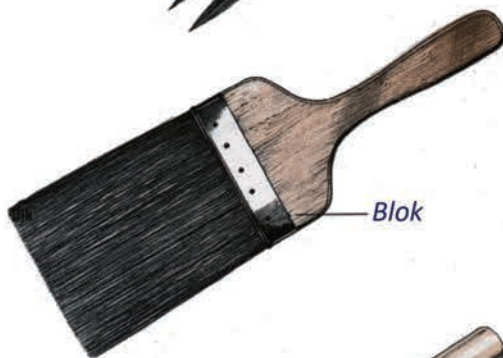
Vroeger werd de structuur van dure houtsoorten vaak geschilderd. Nu kennen we soortgelijke 'kitsch' als 'printhout' en 'plakplastic' met houtstructuur. Het was een soort 'schilderkunst' die lange tijd in zwang is geweest.

Getande spalter

Afmeting haren → 25 tot 100 mm breed.
Doel → imitatie-houtstructuur in laklagen aanbrengen.

Deze structuurborstel heeft penseelvormige haarbundels waarmee grove structuren kunnen worden nagebootst.

Klopborstel

Haarlengte → 100 mm.
Doel → imitatie-houtstructuur in laklagen aanbrengen.

De extra lange haren laten toe dat in een natte laklagen zeer fijne structuren kunnen worden aangebracht.

Chicetteerborstel

Afmeting haren → 60 tot 100 mm breed.
Doel → imitatiewerk.

Dit was de borstel waarmee men imitatiemarmer namaakte. Ook scherpe 'houtnerven', met andere borstel aangebracht, werden wel eens met deze borstel nabewerkt.

Tamponneerborstel

Afmeting haren → 100x75 tot 200x100 mm.
Doel → tamponneren (stippeleffect) in verf.

In een natte verflaag wordt met deze borstel in 'slaande' bewegingen een stippeleffect aangebracht. Het is een techniek die vrijwel vergeten is. Dieper liggen panelen van binnendeuren werden weleens op deze manier verfraaid.

Sjabloneerborstel

Afmeting haren → Ø10 tot 40 mm.
Doel → verf via een sjabloon verwerken.

Rond Lyons penseel

Afmeting haren
→ Ø3 tot 20 mm.
Doel → zeer fijn schilderwerk.

Radiatorborstel

Afmeting haren
→ Ø25 tot 50 mm.
Doel → Schilderen op lastig bereikbare plaatsen.

Bokkenpoot

Afmeting haren
→ Ø3 tot 20 mm.
Doel → aanbrengen van zeer dikke verfsoorten of oppervlakken van een beschermingslaag voorzien (teer).

Plat Lyons penseel

Afmeting haren → 6 tot 40 mm.
Doel → schilderen van rechte lijnen en letters.

Teerborstel

Afgeleid van de bokkenpoot maar dan korte stevige steel.

Vledder

Afmeting haren → 180 tot 250 mm breed.

Doel → gladstrijken van behang en vroeger ook in gebruik bij het aanbrengen van affiches en andere aanplakboodschappen.

Met het handvat kan het behang netjes aangedrukt worden in hoeken.

Stalen borstel

Afmeting haren → 275 tot 340 mm breed.

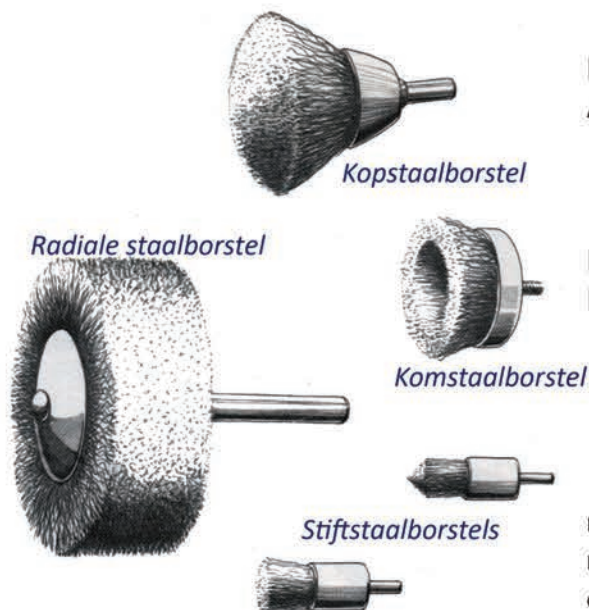
Materiaal haren → staaldraad.

Doel → schoonmaken en ontroesten.

Hardnekkig vuil, roest ... op harde oppervlakken laten zich het best verwijderen met een staalborstel. Ook het opruwen van vinylbehang, dat afgeweekt moet worden, kan met deze borstel gebeuren.

Soms is een schraper aanwezig die zeer hardnekkig vuil kan losmaken.

Roterende stalen borstels

Afmeting haren

→ Ø25 tot 30 mm (schijfstaalborstels)

→ Ø15 tot 150 mm (komstaalborstels)

→ Ø4 tot 28 mm (kopstaalborstels)..

Materiaal haren → staaldraad.

Doel → schoonmaken en ontroesten van metalen.

BRONMATERIAAL: Handboek gereedschap / Wikipedia / Technische Encyclopedie / Etymologisch woordenboek / Studiecursussen Gereedschapsleer

Met dank aan onze sponsors

Lucky Looks & co

Hombeeksesteenweg 125
2800 Mechelen

☎ 0486/95.01.95

🌐 www.luckylooks-co.be

📱 @luckylooksenco

Den Boskant

denboskanthombeek@gmail.com
Bosstraat 18a
2811 Hombeek
0469/64.89.91

Open van april tot september
van woensdag tot zondag
13.00 tot 20.00 uur

Luxe autocars Quo Vadis

Jammie
LUNCHBAR

03 434 98 89 - info@jammie-lunchbar.be
Hoogstraat 17, 2830 Wilbroek

MA DI WOE EN DO 08.00 - 14.00

VRI 08.00 - 14.00
16.00 - 18.00

V.A.C. & Partners Real Estate Advisors

Nadia Jelassi
Erkend vastgoedmakelaar Biv 503329
Zaakvoester

Houtestraat 62 B-2811 Mechelen
+32 (0)475 478 477 info@vac-online.be
www.vac-online.be

bereikbaar van maandag t.e.m. zaterdag van 8u tot 22u

Waar u ook voor gaat,
wij gaan met u mee.

KBC Bank & Verzekering
Grote Markt 27
2800 Mechelen
015/298200
mechelen.centrum@kbc.be

Bank & Verzekering **Wij gaan met u mee**

Jan Verbergt
uit sympathie

ARGENTA
Hombeek / Leest / Kapelle-op-den-Bos

De Jongh - Gits BV

Hombeek@argenta.be • 015/41.09.90

VERS GRENSHOEVEVLEES
'ABERDEEN ANGUS'

Grenshoeve

www.grenshoeve.be

Apotheek Asselman

Hombekerkouter 39
2811 Hombeek
Ma-Vr 8.45-19u
Za 8.45-13u

Proxy Leest

Ook open op
zondagvoormiddag

COIFFURE NICOLE

Gemeentestraat 29
Hombeek

HONDENTRAINING OP MAAT

Stefaan Van de Vondel
vandevondelstefaan@gmail.com
0479 60 59 02

Mark Deckers
pâtisserie

Fr. Reynierstraat 44
2811 Hombeek
tel.: 015/41.25.76

Onze vorige activiteiten

DE BEERBOOT

Het beertransport naar Hombeek met den Antwerpsen "beirboeët"

39

DE BEERBOOT

Goud dat stinkt

De meeste verhaaltjes uit de prille kindertijd begonnen vaak met: "Er was eens ..."

Ook deze story zou kunnen aanvangen met: "Er was eens in een dorp aan de Zenne een omvangrijke overdekte put, vol met Antwerpse beer en stront die over de Schelde, de Rupel en de Zenne bij ons aangevoerd werd met een grote boot: "den beirboeët".

In een tijd van mestoverschot en mestactieplannen zal zo een opslag wel bizar overkomen. Er werd zelfs dik voor betaald omdat de vraag groter was dan het aanbod. Zo lang is dit niet geleden en de oudsten onder ons hebben het nog meegemaakt hoe beerkarren aan- en afreden en de velden besproeiden met de kwalijk riekende vulling.

Aan dit alles is een lange voorgeschiedenis verbonden die alles te maken had met vruchtbaar maken van de grond. In een boerengemeente als Hombeek leefde men van de opbrengst door gewassen en vee. Den "beir" is een grote rol gaan spelen op het platteland. De rijkste boeren hadden de grootste "messaging". Die lag vooraan de hoeve en bepaalde het uitzicht van onze straten en niet in het minst die van het centrum rond de kerk. Het mag ons nu verwonderen maar deze drek pleegde men destijds het "bruine goud" te noemen. Of zoals Miel Stevens het verwoordde: "Beir was kostbaar als goud. Geen goud dat blinkt maar goud dat stinkt".

Grondverbetering

Het karakter van ons dorp is in korte tijd compleet omgeslagen. Van boerendorp is het in enkele jaren een stadsagglomeraat geworden. Toch heeft landbouw eeuwenlang geprimeerd. Het is allemaal begonnen met een primitieve ontginning.

Van het vroegste gebruik van de lage weiden aan de Zenne ging men bestendig over naar meer teelt van gewassen en graan. Zo werden de wat hoger gelegen woeste gronden langzaam aan vruchtbare "kouters", wat in de Romeinse tijd "cultura" ging heten. De cultuurgronden verbeteren begon door ze braak te leggen. Zo was er eerst een tweejarige teelt: één jaar zaaien - meestal granen - en één jaar braak. Slechts de helft van de grond bracht op. In deze inefficiënte benutting van de bodem kwam in de middeleeuwen verbetering door beter omploegen en overschakeling naar het drieslagstelsel. Op één deel werd tarwe of rogge gewonnen, op het tweede deel gerst en haver en voedergrassen. Het derde deel bleef braak of er was gasteelt voor de dieren. De braak liggende grond werd aldus van de helft naar 1/3 gereduceerd. Groenbemesting deed zijn werk maar ook huis- en stalmest werd ingezet.

Vanaf 1700 gingen rapen, klaver, wortelgewassen en grassen afwisselen met de graanteelt in een vierslagstelsel en de braak viel volledig weg. Het was duidelijk geworden dat grond verbeteren en de opbrengst verhogen maar kon door er mest in te werken.

Probleemmest wordt nuttig

Voor al voor de grotere steden als Antwerpen en Brussel maar ook voor Mechelen was afvalverwerking een moeilijke opgave. Mest, beer en afval kwam in vroegere tijden op straat terecht. Een mens produceert ongeveer 300 kg mest per jaar. Het mest van vee, varkens, kippen, ganzen en eenden werd overal achtergelaten. In de steden waren de onverharde straten echte stinkende modderpoelen. Ook de beken waren bevuild. Het gebruik van het water uit de besmette waterlopen leidde tot ziektes zoals cholera en paratyfus.

In Antwerpen werd vrij snel een ploeg werklieden ingezet die die afval gingen verzamelen. De zogenoemde 'moosmeiers' verkochten de mest aan de boeren op het platteland die vanaf de 17de eeuw begonnen waren met stalmest in te ploegen. Stedelijke beerruimers trokken 's nachts door de stad. Ze schepten de beer in tonnen van ongeveer 80 liter. Twee sterke mannen staken stokken door de oren van de beertonnen en droegen ze buiten. Daar werden ze in grote bakken tot 1000 liter gekieperd die op karren stonden. Ze werden vandaar naar de kaaien vervoerd en overgeladen in grote gemetste bakken. De beerschepen kwamen er het goedje ophalen voor vervoer naar het platte land. In Antwerpen gebeurde dit aan de Hooikaai en aan de kaai van de Stenen Kraan. Deze werd in de volksmond "de Mestkaai" genoemd.

De mestkaai, of op zijn Mechels “de mestkoö”

In 1871 brak in Mechelen de rode loop uit, een besmettelijke ziekte. Een ordonnantie verbood de bewoners om op plaatsen en straten waar mensen passeerden, mensendrek of andere uitwerpselen uit te gieten door deuren of vensters. Ze werden verzocht deze vuiligheid achter hun woningen in putten te gieten en met aarde te bedekken, zodat er geen stank achterbleef. Overtreders zouden een boete krijgen van zes gulden.

Mechelse afval werd toen en tot voor WO I als opvulling in het laag gelegen Vrijbroekpark gestort. De hele strook van de Ridder Dessainlaan tot de Hombeekse steenweg werd algemeen “De Mestkoö” genoemd. Bij recente afgravingen aan de poort op de Hombeekse steenweg werden een massa glazen potjes, flessen en bokaal opgegraven van Liebig, Oxo en andere oude merken. Er was ook een herberg die “In de Nieuwe Mestkaai” heette. Later werd het “In 't Nieuw Park”, nadat het Vrijbroekpark publiek opengesteld werd, en nu is het café “Den Tilt”.

Café “Den Tilt”, ooit café “ in de Nieuwe Mestkaai” aan de Vrijgewijdestraat, is ondertussen ook al jaren bekend als stamcafé van Mark Uytterhoeven, die voorzitter was van de wielertoeristenclub WTC Tilt. In Hombeek is deze club goed bekend omdat aan ons dorpshuis al jaren lang de start gegeven wordt van de “semi-klassieker Mark Uytterhoeven”, een fietsparcours van diverse afstanden.

Mechels stadsafval werd ook verhandeld.

In zijn dagboek (1934) vertelde meester Em. Bertens het volgende:

“Een kilometer van onze grens was een stortplaats van stadsmest: de mestkaai. Een stadswerkman scheidde het bruikbare van het onbruikbare en plaatste het goed op hopen lijk mest op de boerderij. De boeren kochten het straatmest voor een pruts. Ze haalden het met de kar weg en strooiden het direct open op het land. Telkens bij warm weer een boer van de mestkaai kwam, verspreidde de gisting een verpestende stank die met de wind meegenomen werd en diep in de huizen drong.

In de zomer waren de hopen straatmest broeinesten van vliegen en in de aanpalende herberg waren er honderden op de vensterruiten geplakt. De verbruiker kon het glas bier zelden leegdrinken zonder dat een klad vliegen er een bad in genomen had. De kleine boerkens haalden straatmest op in een langwerpige wagen toen nog getrokken door twee koeien. Vette landbouwgrond door intense werklust was de kostbaarste erfenis die ze hun kinderen konden nalaten”.

Die handel in stadsafval blijkt ook uit een relaas van Theo Slachmuylders. Hij wijst er op dat metskoö de meer algemene naam was voor schepmest en er niet enkel stadsafval uit Mechelen mee bedoeld werd maar uit meerdere steden. Dat blijkt uit volgende passage in zijn boekje “De Hultendries”(p.86) :

“Tot in de jaren 30 maakten handelaars dankbaar gebruik van de vraag van de boeren naar afval uit de steden. Het schepmest, raapmest, ook meskoö genoemd, werd in het station gelost. Vooral in de winter gingen de boeren het daar halen. Dikwijls werd het op den Dries afgekapd waar de boeren het kwamen halen. Men raapte er de potjes, het glas, de dozen e.d. af en voerde het open. Het werd met de mesthaak van de kar getrokken en op het veld uitgestrooid als bemesting. Meskoö was immers stikstofrijk. Bij de boeren werd alles gebruikt. Het organisch afval kwam op de mesthoop terecht of bij de kippen. Gebroken aardewerk werd in de wegen gegooid. De dingen die niet brandden en waar men echt geen raad mee wist, werden dikwijls in de grond gegraven.

Voor de kinderen was zo'n hoop raapmest in die tijd zeer attractief. Ze speelden erin, vonden er allerlei waardevolle zaken en lieten hun fantasie de vrije loop. Toch was het schepmest niet zonder gevaren. Mon De Hoef (1903-1976) verloor een oog bij een ontplofing nadat hij een brandende lucifer weggooide in de hoop en terechtkwam in ontplofbare stof ...”

Niet zo proper

Vanaf 1928 kwam er Antwerps huisvuil in Battel terecht om het grondniveau op te hogen. Ook bij Kruibeke werden de Scheldeoeverse mee aangevuld. Toen na 1950 de Antwerpse beerscheperen hun goedje moeilijker aan de man kregen werd de overtollige beer in de Schelde gestort. Dat gebeurde bij Kalo omdat dichterbij de stad niet toegelaten werd. De Antwerpse riolen die er rechtstreeks in de Schelde uitmondden bezoedelden eveneens deze stroom. Aquafin startte pas in 1995 met de zuivering. In 1978 was in Wilrijk een verbrandingsoven opgestart maar kwam snel in opspraak.

Na 1950 stagneerde de verkoop van de Antwerps stadsbeer en zo ontstond een problematisch beeroverschot. Hier een beerschip dat de inhoud in de Schelde lost bij Kalo.

Foto © Rijn- en binnenvaartmuseum, Antwerpen.

De Zenne: riool van Brussel

Ook Hombeek bleef niet gespaard. Toen de Zenne in 1870 te Brussel werd overwelfd was ze eerder een riool geworden voor afvoer van drek en afvalwater. De stinkende stroom overstroomde regelmatig waardoor omwoners besmet werden. Er vielen tientallen dodelijke slachtoffers in ons dorp door cholera en diarree. In 1896 werd de bedding uit de dorpskom gehaald en de rivier ingedijkt. Het water bleef echter even besmelijk, de vissen waren uitgestorven, de stank was onhoudbaar. Vooral bij omslaand weer drong de kwalijke geur door over heel de streek. Er was een gezegde: "De Zenne s'nkt, morgen goed weer!". De laatste jaren waren het ergst. Tot 2000 hing soms een zodanig stinkende en irriterende walm over het dorp dat men er braakneigingen van kreeg.

Behoedzaam hielden alle omwonenden deuren en vensters goed dicht.

Volgens meester Emiel Bertens was in Hombeek die stinkende atmosfeer de norm en waren het buitenstaanders die wezen op de rare geur. Zo schreef hij in zijn dagboek (1934): "Op dagen dat de wind uit het oosten kwam, bij laag tij en drukkend weer, was het niet geraadzaam langs de kant van het Broek uit te gaan. In de nabijheid van de Zenne hing een onaangename geur. Het was opmerkelijk dat doorgaans het reukorgaan van buitenstaanders erger geprikkeld was en zij ons op dit euvel wezen. Mogelijk dat wij als inwoners door de gewoonte minder gevoelig waren."

Vanaf 2005 werd gesaneerd en de collector aan de Uilmolenweg kon in 2008 in gebruik genomen worden. Van dan af vlogen er weer watervogels op en over het water op zoek naar waterinsecten en visjes.

Het sas van Hombeek

Als in 1898 de Zenne uit de dorpskom gehaald werd en de dijken verhoogd, ging ook veel aandacht aan de bevaarbaarheid van de rivier en werden drie sluisdeuren geplaatst die opgetrokken of neergelaten konden worden.

Bij hoog tij kon de hoge waterstand langer behouden worden. Dat gaf rivierboten de kans om in Hombeek langer aan te leggen en kregen ze meer tijd om hun vracht te lossen. Destijds was er ook een kleine kade naast de brug op de linker oever. Zwaar materiaal, bakstenen, pannen, cement, zand, kasseien werden vanuit Rumst, Boom en Terhagen per boot aangebracht. Ook het beerschip van Antwerpen legde geregeld aan wat verder bij de beerput.

Gustaaf Smets (1863) was de eerste sluiswachter.

“Stafke de sassienier” was in Hombeek geboren maar in Kontich met Hubertine Truyen getrouwd, een Nederlands meisje.

Als toezichter op de sluizen kreeg hij een vrij riante woning ter beschikking waarin dit koppel is komen wonen begin 1900. Het sassieniershuis stond aan de brug op de rechter oever, kant Mechelen dus. Guske had het toezicht op de Zennesluis en ook op de kleine sluizen van de Zennebeken.

Foto boven:

Het nieuwe sassieniershuis en de zennebrug met ijzeren constructie waarlangs de hefschuiven konden worden opgetrokken. Blijkbaar was de scheepsdooorgang zeer laag. Wellicht was er maar scheepvaart tot Hombeek. Men merkt ook drie sluizen naar de Leibeek en de kleine kade.

Foto midden:

Een boot met mast na het lossen, reeds gekeerd en op de terugvaart.

Foto onder:

Het steenschip heeft een lading gelost in Puurs. Het schip met mast is blijkbaar de “Boomse Bak” in Baasrode gemaakt met slechts lichte afronding aan de achterzijde en met open ruimte.

Vloeibeemden

Het was duidelijk geworden dat het Zennewater meer in zich had dan regenwater. De boeren met weiden en hooilanden kort bij de Zenne gelegen, wilden deze in de winter bemesten en dus lieten ze die onderlopen. Men sprak van 'vloeibeemden'. Hiervoor werd gebruik gemaakt van het sluizensysteem.

Zodra de koeien op winterstal waren en de toemaat geoogst, konden de beemden bevoloed worden. De sluizen die automatisch sloten bij opkomende tij, werden nu manueel open gedraaid. Het lager gelegen Eglegem en de weiden in het Dorp - nu het sportveld van KWBen het Schalam - kwamen blank te staan. Dat kon weken duren. Bij heel koude tijden werden het uitgestrekte ijspistes.

De oorlogswinter 1942 was bijzonder koud maar ook nog in 1945 en de jaren daarop werd er duchtig geschaatst.

"Wij bonden dan onze 'schofferdaënen' aan of ook wel 'schetsen' genoemd. Dat waren niet de moderne schaatsschoenen die nu op de ice skating gemeengoed zijn. Onze schaatsen waren los-

se elementen. Die van mij kwamen uit 'Het Bazarreke', een speelgoedwinkel vooraan rechts in de Hoogstraat te Mechelen. Ze konden verlengd of verkort worden volgens de schoenmaat. Ze werden op onze winterbottinen bevestigd met een klemschroef vooraan en met een lederen riempje aan de enkels. Goed vast snoeren was de boodschap want anders riskeerden ze om te slaan of los te komen. Het hele parcours zat vol met schaatseren maar ook met kinderen op ijsstoelen. Dat waren geen gesofistikeerde plastieken sleetjes of gekochte ijsstoelen uit Dreamland maar eigen knutselwerk. Meestal volstond een stevige houten bak waarop een zitje getimmerd werd. Daaronder kwamen twee T-ijzers. Die haalden we bij de smid van het dorp. "Mon van den Haas" wist de gloeiende ijzers vooraan een geplooid krul te geven en er werden gaten ingeboord om ze stevig vast te schroeven onder de groentenbak. De ijspret duurde tot het duister werd. Terugkeren langs de Leibeek was moeilijker door het gebroken kelderijs op vele plaatsen. Thuis werden de natte sokken opgehangen aan de leuning van de Leuvense stoof. We hadden de kou niet gevoeld maar wel de warmte aan de binnenkant: pure kindervreugde en zo simpel. Geluk was heel gewoon." (WDK)

Het mestverhaal

Voedsel en drank dat mensen en dieren tot zich nemen leidt via biochemische processen tot vaste en vloeibare afvalstoffen.

Gaandeweg is men gaan leren hoe dit eindproduct best omgezet kon worden naar een bodemverrijkend beginproduct. Verzamelen en efficiënt gebruik van mest kreeg de volle aandacht.

Hoe en waar zowel de vaste als de vloeibare excrementen opgeslagen konden worden was belangrijk geworden. Dat is ook een rol gaan spelen in de hoevenbouw wat ook het uitzicht van ons dorp sterk is gaan beïnvloeden.

Mestbehandeling heeft ook nieuwe praktijken, technieken en werktuigen op gang gebracht. Om mest en beer zo efficiënt mogelijk ter bestemming te brengen, werden nieuwe vervoermiddelen gecreëerd.

Die dingen of gebruiken uit de eerste helft van vorige eeuw zien we al lang niet meer.

Specialisten die deze geschiedenis uitpluizen spreken met een geleerd woord over 'historische faecologie'. Houden we het kortweg maar bij "het mestverhaal" in zijn onderscheiden vormen, zowel vloeibaar als vast.

Het vloeibare mest, ook aal of beer genoemd, kwam in een put terecht ... den beerput.

Uitwerpselen van dieren gemengd met stro werd opgestapeld in een vergaarbak: de messing.

De messing tegen de straat

De Zenneweiden bemesten kon vrij simpel door inundatie. Voor de velden moest men overschakelen naar het schaarse mest van het bedrijf zelf. Bij echt grote boerderijen lag de mestvaalt op de binnenkoer. Die waren er in Hombeek niet zoveel. Er waren oude pachthoven zoals Ter Heyde, Ter Most, de oude hoeve van Leliëndaal, den Bels en De Boerkens en ook den Beulle, Greves en de Verbrande Hoeve, nu Grenshoeve. Buiten deze laatste is er maar weinig van overgebleven. Zij hadden meer runderen en grotere ingesloten stallen.

Foto (ingekleurd) van de mestvaalt bij de Grenshoeve, één van de weinige nog bestaande landbouwbedrijven van ons dorp.

Het overgrote deel waren de kleine boerderijen en bij deze lag dat anders. Onsdorp, in oorsprong vrijwel compleet op landbouw gericht, is tot voor kort een typische boerendorp gebleven. Dat is snel gaan veranderen bij de industrialisatie. Hoewel rond 1900 het aantal werkmannen, vooral bij de Staat, het spoor en in het Arsenaal, was toegenomen, hadden toen nog 60 % van de inwoners van Hombeek een beroep dat met landbouw gerelateerd was. Dat blijkt uit de bevolkingsboeken van toen. Er was vaak een bijberoep aan gekoppeld zoals herbergier of winkelier maar de meesten leefden van de opbrengst uit gewin van groenten en verkoop van melkproducten. Handel en nering hadden zich wat geconcentreerd in het dorp, van de brug tot aan de bareel. Daar verzezen ook de eerste werkmanswoningen.

De kleinere hoevetjes lagen over de hele gemeente verspreid en vlak bij de straten. Ze hadden hooguit één paard en één of twee koeien. Sommige boeren hielden ook wat geiten of schapen. Het varken was een vast gegeven en het varkenskot was meestal tegen de stallen aangebouwd. Vergeten we ook het "heuske" niet, de voorloper van de wc, dat enkel kel langs buiten bereikbaar was. Woonhuis en stallen waren doorgaans verbonden met elkaar en de messing was er dichtbij. Om het mest gemakkelijk uit te voeren lag deze ook kort bij een uitweg. In de meeste gevallen tegen de straat dus.

De messing was een niet weg te denken fenomeen in ons straatbeeld. Zowel op den Boskant, Dries, Heike, Klein-Gent. "Langs Vlaams wegen ...", ja, Mariakapelletjes waren er ook, maar eigenlijk kwam men vaker een messing tegen.

Het extreem landelijk karakter van ons dorp kon niet beter geïllustreerd worden dan door de vijf weelderig dampende mesthopen rondom de kerk. De toen nog talrijke kerkgangers die 's zondagsde mis gingen volgen, moesten eerst een paar sterk riekende hopen stalmest passeren voordat ze in meer verheven hemelse sferen werden opgenomen.

Het was op de straten ook oppassen om met de opgepoetste zondagsse schoenen niet in overlopende gier terecht te komen.

Nabij onze kerk lag er een "messing" bij "Keusters" (Vermeulen), "t Bergske" (Goovaerts) er tegenover, "den Doms", recht over de kerkdeur, "Rinneke van Kuters" achter de koormuur, de Goossens in de Kerkweg, "De Boerkens" (Louis Keuleers)

"Flupses" (Lauwers)
"Frans van de Kees"
(Slachmuylders)
"Wannes Stevens".

In de Frans Reyniersstraat, toch de handelsstraat bij uitstek lag daar recht tegenover "De Welvaart" of "de Coöperatief", het "bruine goud" van de hoeve van "Gukke Stevens" geëta-leerd.

Tegen de gevel de beerpomp om de gier uit de beerput over te hevelen naar de beerkar. Het ruimen kon tellen als landelijk spektakel in volle dorpscentrum.

De hoeve van "Gukke Stevens", de linker huizen en herberg "De Kroon" op de achtergrond zijn er niet meer.

Binnenkoer van de hoeve van "Sander van Paikkes" (Alexander Slachmuylders). De stal is uitgemest en alles werd op de kar geladen. Men merkt het "heuske" tegen de stal en een vreemde hijsbalk in de stalmuur vermoedelijk om de beer uit de put te halen.

Uitvoeren van vaste mest

Het stalmest op de messing stapelen gebeurde met enig overleg. Bij het uitmesten van de stallen zorgde de boer ervoor dat de oude verteerde mest eerst naar voor werd getrokken met de mesthaak en het verse mest kwam achteraan. Sommige boeren stapelden eerst links en daarna rechts. Zodoende werd vermeden dat niet verteerd stro werd uitgevoerd op het land. Na de winter was de tijd om het mest weg te halen. De velden lagen al op "winterland" en nu kon gemest of gebeerd worden en daarna geëgd. Het werd naar de velden gebracht met de mestkar, ook wel "berrewet" genoemd.

Emiel Keuleers woonde op de grote hoeve "De Boerkens" bij de kerk en tegenover de meisjesschool. De hoeve lag vrij hoog aan de holle weg nu Sint Martinusstraat. Op een deel van de plaats waarop de hoeve stond werd in 1960 de nieuwe pastorie gebouwd. Miel vertelde dat het mest uit de stallen in een zeer diepe put werd vergaard. Hij sprak van wel 3 meter diep. Hoe het in zijn gang ging verwoordde hij als volgt: "Het mest werd in de put getrokken en aan de straatkant, met "een berrewet" geledigd. Daar stond men weer op gelijke grond. Met de kabel werd de kar eruit getrokken. Later werd de berg afgevoerd en alles gelijk gemaakt".

Den Beerput

Naast het vaste mest op de messing was er vooral ook het vloeibare mest of beer. Dat kwam in de beerput terecht.

Bij het Centrum voor Agrarische Geschiedenis (CAG) verscheen in 2018 het artikel

"Het Bruine Goud. Mest op de Vlaamse velden" door Bert Woestenborghs.

<https://cagnet.be/page/het-bruine-goud>

Voor deze bijdrage over "Den Beerboot" konden we hierin heel wat hulp vinden om stellingen af te toetsen en haalden we hieruit enkele illustraties. Bovendien ontvingen we van de schrijver, onze dorpsgenoot Bert Woestenborghs, ook nog een foto van de beerkar van Frans Teughels uit Hombeek die hij terugvond op een openlucht tentoonstelling in Eeklo. (zie verder)

We citeren wat Bert schreef over vloeibaar mest of beer:

"De lopende fractie van de dierenmest op stal werd op elke boerderij van enige omvang opgevangen in een beerput. Dat was een met baksteen gemetselde, dichtgevoegde put in de grond, kort bij de stallen. Deze put varieerde in grootte, in de eerste plaats naargelang het aantal dieren. Een aparte beerput bestaat in onze regio wellicht pas sinds de 18de eeuw, in eerste instantie alleen op de grotere boerderijen, vanaf het einde van de 19de eeuw ook op de kleinere bedrijven.

In de praktijk werd de dierlijke mest bijna al5jd vermengd met menselijke uitwerpselen.

Het toilet van de boerderij (vaak gemak of vertrek genoemd) was immers doorgaans geconstrueerd boven de put. Een vermeniging van beide soorten mest was dan ook het logische gevolg. Het oppompen van de mest gebeurde met een staande mestpomp die altijd tegen de buitenmuur van de stal was opgesteld".

Dat was in Hombeek niet anders. "Het gemak" was echter bij ons beter gekend als "het Heuske".

Het "Heuske"

Elk bouwsel buiten het woonhuis werd ook als een "huis" benoemd. Zo was er het bakhuis, het washuis, en ook het werkhuis. Aangezien het sanitair optrekje zeer klein was, werd van een "huisje" gesproken. In Hombeek beter bekend als een "heuske".

Amper een meter in het kwadraat was het niet meer dan een zitplaats op een houten plank met een gat erin, recht boven de beerput. Een houten deksel diende als reukafsluiter. Aanvankelijk was er zelfs geen deur. Toen die er kwam zat men meer op zijn gemak, vandaar de andere benaming: "het gemak". Om vast te stellen dat er geen belet was, werd op manshoogte een kijkgat in de deur gemaakt dikwijls in de vorm van een hartje. Een bundeltje versneden kranten aan een koordje gerijgd, hing tegen de wand: toilet papier avant la leJre.

Voor 1900 werden meestal "heuskes" in hout opgetimmerd.

Het gemeentelijk politiereglement bepaalde dat ze op 10 ellen, ongeveer 7 meter, van de straat moesten staan.

Bij de latere hoevebouw werd het gemak nog wel buiten gebouwd maar in steen en kort bij de stallen voor paard en koeien. Daaronder kwam de beerput, een gemetseld reservoir onder de grond waarin vloeibare fecaliën werden in opgevangen.

Er werden wel eens fratsen uitgehaald.

Zo schreef Theo Slachmuylders :

"Mie van Wales, de meid bij Gillames (familie Teughels) waste niet graag af en zat na de middag altijd zeer

lang op 't huiske. Op een dag was Fons van Gillames (Alfons Teughels) in de beerput gekropen en gutste een emmer water tegen haar achterste. De kinderen zagen van tussen de bessenstruiken het schouwspel af hoe Mie opsprong: "smeerlappen ..."

("De Hultendries", p.77)

Publiek toilet

De oudsten onder ons zullen de messing aan de hoeve Goossens naast de kerk, nu " 't Oudt School", nog geweten hebben met ook de beerpomp en het "heuske". Voor vele kerkgangers was dit de laatste toeverlaat voor ze de lange zondagsmissen bijwoonden. Angel Selleslagh schreef hierover wat volgt;

"Omdat de wc's buiten stonden kon iedereen er gebruik van maken. Vooral de heuskeskort bij de kerk werden publiek gebruikt. De kerkgangers hadden dikwijls al een lange wandeling achter de rug. Dat bevorderde de damswerking en dan was het ook niet te verwonderen dat men voor de mis enkele wachtenden kon zien staan voor de deur van een nabijgelegen huisje.

Er was er eentje bij de hoeve Goossens en ook een achter de herberg In Rome. Voor de mannen waren er twee pissijns kort bij de kerkhofmuur; één langs de kant van de herberg In Rome, en één langs de kant van de sacristie, aan de trappen. Alhoewel de kerkhofmuur ook dienst deed.

Op het Heike kon men naar het publiek toilet bij de zaal Alhambra. Bij Geets of den Tek was het heuske meestal niet bezet als de deur dicht was. Maar als de deur wijd openstond moest men even wachten want dan zat de cafébazin en vrouw des huizes, Jo Tek (Joanna De Neys) op haar gemak. Het was ook een gebruik dat regelmatig wat kaf in de put werd gestrooid, tegen 'den dres'."

In de vijftiger jaren verdwenen de "heuskes" stilaan. De waterleiding werd aangelegd. De nieuwe wc's hadden waterspoeling en heus toiletpapier. De kwaliteit van de beerput ging er echter op achteruit en verwaterde.

De beste meststof

De grond verbeteren met vloeibaar mest, zowel met dierlijk gier als met beer van menselijke oorsprong, werd in onze contreien wellicht het meest toegepast, meer zelfs dan het gebruik van vast mest. Degroenten uit Vlaanderen waren van uitstekende kwaliteit en zeer begeerd. Denk maar aan de Hombeekse groentemarkten. Grossisten uit heel het land kwamen er op af, ook voor export naar het buitenland. Dat alles had te maken met onze goed bemeste en vruchtbare gronden.

“De Vlaamse landbouw stond bekend voor zijn gebruik van mest van menselijke oorsprong. In de 19de-eeuwse Franstalige literatuur werd de meststof zelfs omschreven als engrais flamand. Voor een deel was die afkomstig van de boerderij zelf waar de boer de menselijke fecaliën recupereerde via de toiletten of de beerput.” aldus het C.A.G. (Centrum voor Agrarische geschiedenis)

Niet allen de boerderijen maar vrijwel alle woningen hadden zo een vertrekje met een houten zitbank en een gat erin netjes boven een put. De meeste beerputten waren gemetseld met baksteen. Voor het ruimen ervan moest men beroep doen op de boeren. De kleine tuinier of het keuterboerke dat wat groenten kweekte voor de Mechelse veiling of wat aardappelen plantte voor eigen gebruik ging zelf aan de slag om de beerput leeg te halen. Hij wist het lapje grond achter het huis rijkelijk te begieten met de welriekende inhoud. Dat was zwaar labeur: de beerput uitscheppen met de “loeder” in een zinkenton op de kruiwagen, deze naar het veld voeren en zorgzaam weer uitscheppen en gelijkmatig verstrooien.

Vele particulieren maar vooral de stadsbewoners moesten wel beroep doen op een boer uit de omgeving om het goedje kwijt te geraken. Van gespecialiseerde ruimdiensten als Lazeroms of 't Ruimerke was lang nog geen sprake. Onze boeren waren daarop voorzien en hadden speciaal vervoer daartoe bestemd: de beerbak. Het ruimen van de beerputten bij particulieren in het dorp en in Mechelen werd een tussentijdse bedrijvigheid die goed rendeerde. Van oudsher werden de velden bij voorkeur in het vroege voorjaar met huishoudelijke beer bemest

Beerputten zijn algemeen in gebruik gebleven totdat er waterclosets kwamen. Deze werden vaak rechtstreeks op een riolering aangesloten of op de septische put met overloop. In woongebieden die niet van riolering voorzien waren werd ook de bezinkput of lozing in beken.

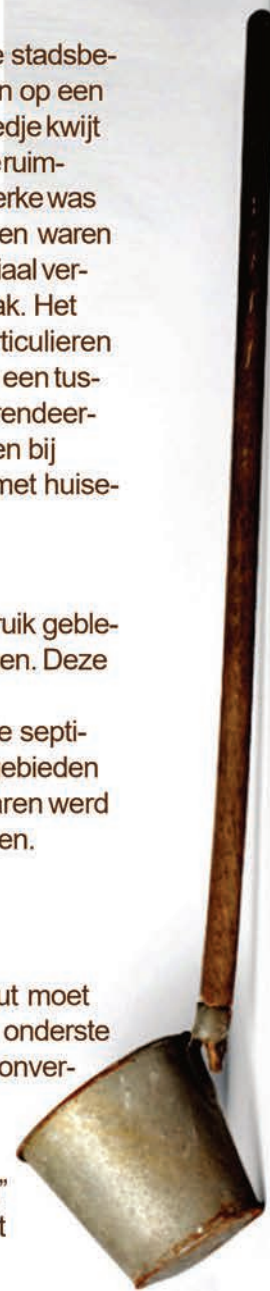
Uitdrukkingen

(Amsterdams) ellende, 'de beerput moet open', we spreken hiervan als de onderste steen boven moet komen in een onverkwikkelijke zaak

“de beerput opentrekken” of “het deksel van de beerput halen” betekent negatieve zaken aan het licht brengen

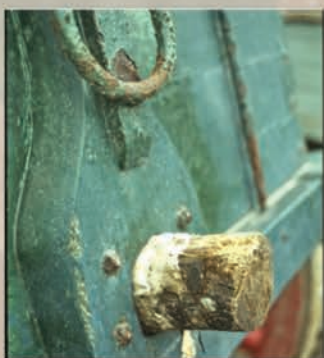
“in de beerput roeren” = zich in onprettige zaken verdiepen; zich met onprettige zaken bezighouden, waardoor die aan het licht kunnen komen

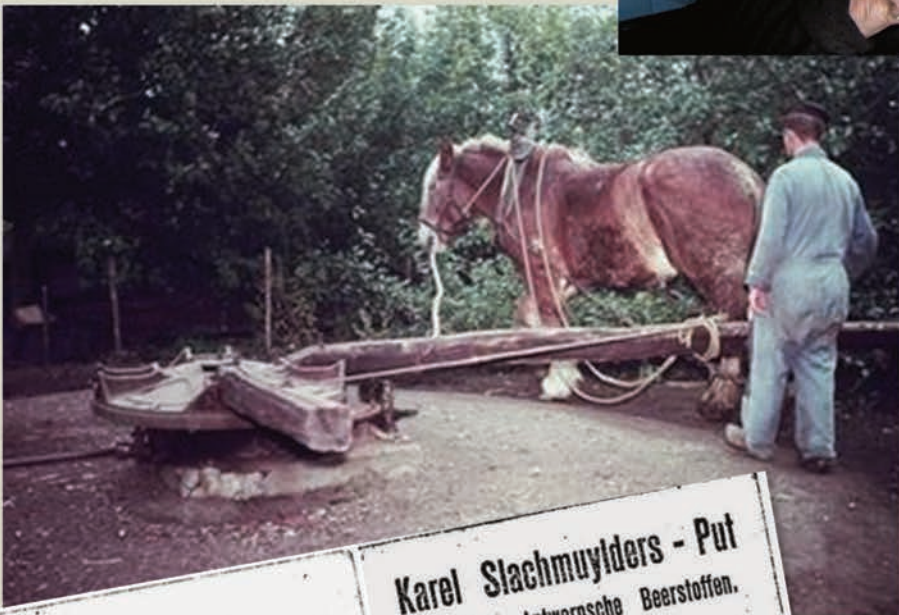
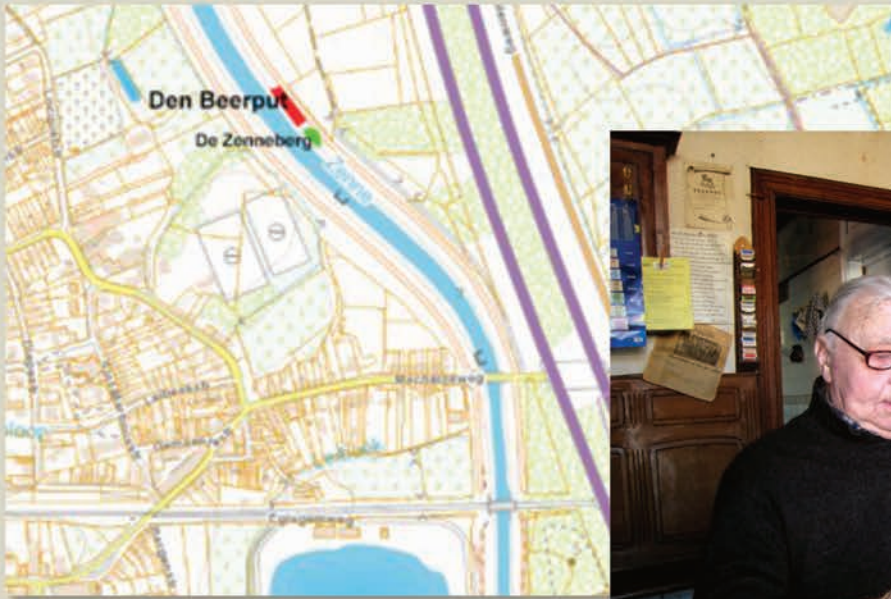
Doordat een beerput bijzonder stinkt, wordt de benaming overdrachtelijk gebruikt voor misstanden in de maatschappij die aan het daglicht komen. 'De beerput gaat open' is een bekende uitdrukking

Beerkar van Frans
Teughels uit Hombeek,
Huysmanshoeve,
Eekloo-© CAG
(Centrum Agrarische
geschiedenis)

Met de beerkar werd de
beer naar de akker ver-
voerd. Vaak gebeurde dat
met een losse bak of ton
op een onderstel of in de
karlaadbak. Bij deze ge-
beurde dat met een vaste
beerbak. In dat geval was
het een kar die wellicht in
een stedelijke omgeving
werd gebruikt voor een
regelmatige afvoer van de
stadsbeer naar velden in
de omgeving. Een vaste
beerkar kon immers al-
leen voor dit doel worden
gebruikt terwijl bij een los-
se ton of bak het onder-
stel of de kar eenvoudig
ook voor ander transport
kon worden ingeschakeld.
De beer werd met de
beerpomp uit de beerput
getrokken en via het dek-
sel bovenaan in de beer-
bak overgeladen. Op het
veld werd de beer via een
gat achteraan en een ver-
deelmecanisme ver-
spreid over de grond. Om
alles uit de bak te kunnen
laten lopen, was het mo-
gelijk om de bak te kante-
len.

Hombeek, de Zenne, ca 1937. (foto: Hoembeka-archief, ingekleurd)

Het beerschip uit Antwerpen lost de lading. Men merkt de leiding over de dijk naar de beerput. Een helper roert de brij voor homogeen oppompen te bevorderen. Het pannendak van de beerput is erkenbaar. Naast de put was er een tredmolen voor paarden. Dit gemaal pompte de beer uit het schip. De boeren schoven in lange rijen aan met beerkarren om het goedje op te halen. Men bemerkt de hefboom ("sikse") waarmee wellicht beer van de put in de karren werd overgeheveld. Deze aanvoer van meststof is vermoedelijk eind vijftiger jaren gestopt.

Retouradres:
R. Schelkens
Bankstraat 158
2811 Hombeek

Driemaandelijks tijdschrift P209706

Afgiftekantoor 1980 ZEMST

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sinte-metteviering - Dierenzegening en paardenommegang zondag 8 november

Wij herdenken in de gebedsviering om 11 uur de Hoembeka-leden die in 2026 overleden zijn.

Een mooi mens verliezen maakt verdrietig en doet pijn. Met veel eerbied herinnert Hoembeka zich de fijne momenten uit het leven van:

1. Phlippo Maria	°09-07-1942 +09-10-2025	Echtgenote van Plasqui Luc	zij werd 83 jaar
2. Baetens Lena.	°05-06-1935 +06-10-2025	Weduwe van Buelens Fons	zij werd 90 jaar
3. Spruyt Rita	°12-07-1945 +20-11-2025	Echtgenote van Van Hoorick Modest	zij werd 80 jaar
4. De Kempeneer Ward	°15-05-1934 +24-11-2025	Echtgenoot van Boon Patricia	hij werd 91 jaar
5. Van der Haegen Yvan	°11-08-1937 +20-11-2025	Weduwnaar van Claes Magda	hij werd 88 jaar
6. Goyvaerts Leonie "Leona"	°16-02-1945 +06-01-2026	Echtgenote van Lauwers Roger	zij werd 80 jaar
7. Teughels Paul	°09-03-1944 +23-01-2026	Echtgenoot van Neutens Frieda	hij werd 82 jaar
8. Van den Bossche Leon	°02-24-1947 +03-16-2026	Partner van Myriam Bastiaens	hij werd 79 jaar
9. Levrier Jacqueline	°19-11-1935 +01-04-2026	Weduwe van Leemans Jozef	zij werd 90 jaar
10. Helena "Lena" Somers	°24-12-1939 +19-04-2026	Echtgenote van Fons Van San	zij werd 86 jaar

Wij nodigen alle leden uit op deze viering in de kerk en verwelkomen alle aanwezigen daarna met een drankje.

Na de gebedsviering volgt om 12 uur de dierenzegening aan de kerk en de paardenommegang door het dorpscentrum.

